[א]אכולהו והא ששה חדשים קאמר [א]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו א"ל [ב]רבה בר רב חנן לאביי חמר ונעשה גמל מאי א"ל [ג]רוצה אשה בקב ותיפלות [ד]מעשרה קבין ופרישות: הספנים אחת לששה חדשים דברי ר' אליעזר: אמר רב [ה]ברונא אמר [ו]רב הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה אמר רב זו דברי ר' אליעזר אבל חכמים אומרים [ז]התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות אמר רבא סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו כי הא דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא [ח]במחוזא הוה רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי יומא חד משכתיה שמעתא הוה מסכיא דביתהו השתא אתי השתא אתי לא אתא חלש דעתה אחית דמעתא מעינה הוה יתיב באיגרא אפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה עונה של תלמידי חכמים אימת אמר רב יהודה אמר שמואל [ט]מע"ש לע"ש [1]אשר פריו יתן בעתו [ב]אמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' ינאי הוה אזיל ויתיב בבי רב וכל בי [י]שמשי הוה אתי לביתיה וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה עמודא דנורא יומא חד משכתיה שמעתא כיון דלא חזי ההוא סימנא אמר להו רבי ינאי כפו מטתו שאילמלי יהודה קיים לא ביטל עונתו הואי [2]כשגגה שיוצא מלפני השליט ונח נפשיה רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא כי מטא למיכתב כתובה נח נפשה דרביתא אמר רבי ח"ו פסולא איכא יתיבו ועיינו במשפחות [כ]רבי אתי משפטיה בן אביטל ורבי חייא אתי משמעי אחי דוד אזיל איעסק ליה לבריה בי ר' יוסי בן זימרא פסקו ליה תרתי סרי שנין למיזל בבי רב אחלפוה קמיה אמר להו ניהוו שית שנין אחלפוה קמיה אמר להו איכנים והדר איזיל הוה קא מכסיף מאבוה א"ל בני דעת קונך יש בך מעיקרא כתיב [3]תביאמו ותטעמו ולבסוף כתיב [4]ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אזיל יתיב תרתי סרי שני (א) בבי רב עד דאתא איעקרא דביתהו אמר רבי היכי נעביד נגרשה יאמרו ענייה זו לשוא שימרה נינסיב איתתא אחריתי יאמרו זו אשתו וזו זונתו בעי עלה רחמי ואיתסיאת: רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי א"ל איעכב לי עד דאתי בהדך לא איעכבא ליה אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב עד דאתי אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה אזל יתיב אגודא דנהרא שמע להההיא רביתא דהוו קרו לה בת חכינאי בת חכינאי מלי קולתך ותא ניזיל אמר ש"מ האי רביתא דידן אזל בתרה הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא דל עינה חזיתיה סוי לבה פרח רוחה אמר לפניו רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עלה וחייה רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא כי אתא אמר לא איעביד כדעביד בן חכינאי עייל יתיב במדרשא שלח לביתיה אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה הוה קא משאיל ליה שמעתא חזא דקא מתחדדי שמעתיה חלש דעתיה אמר אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי על לביתיה על בריה קם קמיה הוא סבר למשאליה שמעתתא קא בעי אמרה ליה דביתהו מי איכא אבא דקאים מקמי ברא [ל]קרי עליה רמי בר חמא [5]החוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה חזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי אמרה ליה אי מקדשנא לך אזלת לבי רב אמר לה אין איקדשא ליה בצינעה ושדרתיה [מ]שמע אבוה אפקה מביתיה אדרה הנאה מנכסיה אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב כי אתא אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי שמעיה להההוא סבא דקאמר לה עד כמה

קא

רוצה אשה בקב ותיפלות כו'. תימה דאמרינן לעיל שאני התם דאית להו רווחא ושמא עבודת המלך איכא רווחא טפי: **מתשעה** קבין ופרישות גרסי' דהמשרה אשתו ע"י שליש תנן (לקמן סד:) דנותן לה שני קבין ואינו פורש מתשמיש והמורד על אשתו מתשמיש מוסיפין על כתובתה ג' דינר (לקמן סג.) ולפי חשבון ד' סאין בסלע הוי ג' דינר י"ח קבין [א] כן פי' בערוך(ק): **החוט** המשולש לא במהרה ינתק. לפי שבשלשתן ראו זה את זה כדאמרי' בעלמא (בב"ב נט.) שאמר ר' אושעיא דבר ואתו ושאלו לר' ביסא לכך קרי עלייהו החוט המשולש לא במהרה ינתק כלומר לא ינתק מזרעו לעולם כדאמרי' בעלמא (ב"מ דף פה.) כיון שאדם לומד הוא ובנו ובן בנו מכאן ואילך תורה חוזרת על אכסניא שלה ודריש מואלי ואת בריתי וגו': [וע"ע תוספות ב"ב נט. ד"ה החוט]: **דהוה** צניע ומעלי. והא דאמר באלו עוברין (פסחים מט:) אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור משמע דלא הוה מעלי איכא למימר דהתם לאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהי' סבור שמתגאין על עמי הארץ מפני תורתן והיו תלמידי חכמים שונאים אותם וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם כדאמרינן (חגיגה דף יח:) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אבל מכל מקום שומר מצות היה. רבינו תם:

אדעתא

אכולהו. נמי קאמר דע"י נדר יתר משבת אחת לא: **והא.** בלא נדר ששה חדשים קאמר בספנים: **אינו דומה.** לענין תענית מי שיש לו כו' אף כאן בלא נדר דעתה נוחה לבעלה שמא יבא בתוך הזמן אבל זו משהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה לבעל: **חמר ונעשה גמל מאי.** נישאת לו כשהוא חמר מהו ליעשות גמל שלא ברשות הרווחה עדיפא לה שיתעשר או עונה עדיפא לה: **בקב ותיפלות.** להיות בעלה עמה: **מעשרה קבין.** להתעשר: **דברי ר"א.** אמתני' קאי וסיפא דמתני' נקיט: **זו דברי ר"א.** הנך עונות ואילאות שלא ברשות דמתני' דקתני התלמידים יוצאים לת"ת שלא ברשות שלשים יום: **סמכו רבנן.** תלמידים שבדורנו סומכים על דבריו ויוצאין שלא ברשות: **ועבדי עובדא.** כוותיה: **בנפשייהו.** והוא בא להם ליטול מהם נפשות שנענשים ומתים: **מסכיא.** תרגום של מצפה(ט): **מע"ש כו'.** שהוא ליל תענוג ושביתה והנאת הגוף: **כפו מטתו.** כדת המתאבלים דחייבין בכפיית המטה(מ): **איעסק לבריה.** להשיא בתו של רבי חייא: **איכא פסולא.** שלא היו מהוגנים לזוג אחד: **שפטיה בן אביטל**(נ). בן דוד היה. אביטל שם אשת דוד. ור' חייא אתי משמעי וזהו הפסול שר' היה מבית דוד ולא היתה בת הכלה משמעי הוגנת לבנו שלא היתה בת מלכים: **פסקו ליה תרתי סרי שנין.** קודם שיכנס: **אחלפוה קמיה.** העבירו הנערה לפני החתן(ס): **דעת קונך יש בך.** שאמר להרחיק זמן חופתו וחזר וקרבה מרוב חיבת כלתו: **מעיקרא כתיב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך.** שיבאו לארץ ואח"כ יבנו לו מקדש: **ולבסוף אמר ועשו לי מקדש.** במדבר: **איעקרא.** נעשית עקרה. כן דרך העומדות עשר שנים בלא בעל(ע): **בשילהי הלוליה דר' שמעון.** סוף ימי חופתו: **איעכב לי.** המתן לי עד שיכלו ימי חופתי ואלך עמך לבי רב: **אישתנו שבילי דמתא.** שנבנו בעיר בניינים חדשים ונסתמו בה מבואות: **להכיא רביתא.** נערה: **סוי לבה.** ראה לבה. כלומר נדמה ללבה פתאום שזה בעלה: **לא איעביד כדעבד בר חכינאי.** שנכנס לביתו פתאום: **יתיב קמיה.** ולא היה אבא מכירו: **חזיא.** לבריה דמחדדן שמעתתיה: **אי הואי הכא.** אילו הייתי כאן כשהנחתי בני קטן והלכתי הייתי מלמדו תורה והיה חכם כזה: **כלבא שבוע.** שם א' מעשירי ירושלים שכל הנכנס לביתו רעב ככלב היה יוצא שבע(פ):

קא

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פי"ד מהל' אישות הל' ו טור ש"ע אה"ע סי' עו סעי' ט:

צה ב ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ה:

צו ד מיי' שם הלכה א טור ש"ע שם סעי' ב:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה מתשעה וכו' ולפי חשבון ארבע סאין בסלע הרי שלשה דינר י"ח קבין. דבריהם מבואר יותר בסוטה ד' כא ע"ב בד"ה רוצה וכו' והגאון מהרי"ף לא ציינו כאן:

◆

תוספות רי"ד

אכולהו והא ספנים ו' חדשים קתני אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו. פי' בלא נדר דעתיה עילוי' ומצפה לו תדיר שמא יבא משא"כ במדיר: הגמלים א' וכו'. א"ל רבא בר ר"ח לאביי חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה אשה בקב ותיפלות מט' קבין ופרישות דברי ר"א: אמר ר"ב א"ר הל' כר"א: אמר ראב"א זו דברי ר"א אבל חכ"א יוצא אדם לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות א"ר סמכי רבנן אהא ועבדי עובדא בנפשייהו למימרא דלא שרי למיעבד הכי כי הא דר' רחומי הוה שכיח במחוזא קמי' דרבא הוה רגיל למיתי לביתי' כל מעלי יומא דכיפורא יומא חדא משכתיה שמעתא ולא אתא הות (קמהויא) (קמסכיא) דביתהו השתא אתי [א] ותחלש דעתה אחתא דמעא מעיני' הות יתבא באגרא איפחת איגרא מתותי' ונח נפשיה. (כ"ז הוא לצאת שלא ברשות אבל אם יוצא ועומד ברשות אשתו אפי' הרבה שנים יכול לעמוד ואינו נענש כדאמרי' בגמרא שעמד ר"ע כ"ד שנה ברשות אשתו ולא נענש והרב פי' שאם התנה עם אשתו לילך ולשנות ורוצה האשה לחזור מתנאה התנאי בטל לפי שתנאי זה הוא תנאי לבטל מ"ש בתורה דהיינו למעט העונה והמתנה עמש"כ בתורה תנאו בטל) עונת ת"ח עד כמה אמר ר"י א"ש מע"ש לע"ש:

[א] לפי הגי' בגמ' צ"ל חלש דעתה אחית דמעתא מעינה הוה יתיב באיגרא וכו' ואולי דרבינו היה לו גי' אחרת וצ"ע:

מסורת הש"ס

א) יומא יח: סו. עד: יבמות לו: [לקמן סג.], ב) [כרא"ש איתא רבא], ג) סוטה כ. כא:, ד) ג"א מתשעה, ה) [גי' הרי"ף רב מתנא], ו) [גי' הרא"ש רבא], ז) [עי' רש"י עירובין סג. ד"ה לממחא], ח) ב"ק סב. ע"ש, ט) [עי' רש"י לקמן קג. ד"ה כי שמשי], י) ב"ב נט., כ) נדרים נ. [ע"ש כמה שיטים], ל) [פ"א ד], מ) [מו"ק טו.], נ) [ס"ב ג.], ס) בס"א נוסף: כדי שיתמוד יופיה, ע) [כדאיתא יבמות לד:], פ) [גיטין נו.], צ) [כדתנן פ"ח מ"ז דפאה], ק) ערך קב.

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: תהלים א ג
2. יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט: קהלת י ה
3. תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: שמות טו יז
4. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: שמות כה ח
5. וְאִם יִתְקְפוֹ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעַמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק: קהלת ד יב

◆

גליון הש"ס

גמ' רבי אתי משפטיה. עי' כנה"ג תו"מ סימן ג' בהגהותיו להב"י אות ו:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בבי רב. ע' מ"ר סדר אחרי מות פ' כא:

◆

מוסף רש"י

שאין לו פת בסלו. אוכל היום ודואג על למחר (יומא עד:). **רוצה אשה בקב ותיפלות.** תפלה לשון במזונות מועטין ויאה תיפלותה מאד לה בתשמיש, מעשרה קבין ופרישות. לפרוש מן התיפלות (סוטה כא:). **במחוזא.** אמריה דרבא (עירובין סג.). **בי שמשי.** לילי שבת קרי בי שמשי בכל דוכתא מפני שבין השמשות שלו חלוק מכל ימים והולרך להזכירו בכמה מקומות (שבת פו:) או: ערב שבת, ונראה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל ויהיו חרידים אליו לגמור מלאכתן עד שלא תחשך, קרו ליה בי שמשי (לקמן קג.). **לשוא שימרה.** היתה ממתנת ומצפה (יבמות לח.). **לא במהרה ינתק.** כדדרשינן נמי (ב"מ פה.) מפי זרעך ומפי זרע זרעך וגו' מדור שלישי ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה (רשב"ם ב"ב נט.).